فصلنامه پژوهش های مدیریت در جهان اسلام
شماره مجوز: ۸۵۴۹۵ شماره استاندارد بین المللی: ۶۰۹۴-۲۶۷۶ شماره سیزدهم (زمستان۱۴۰۱)

نقش دبیران کارآمد در خلاقیت دانش آموزان متوسطه اول[۱]

(تاریخ ارسال ۱۴۰۱/۱۱/۱۱ تاریخ پذیرش ۱۴۰۱/۱۲/۲۰)

ناهید ثمری

کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی دانشگاه تهران

چکیده

اولین ویژگی که برای یک معلم می‌توان در نظر گرفت فضایل اخلاقی و ویژگی‌های شخصیتی والا می‌باشد. یکی از جنبه‌های مهم یادگیری از طریق تقلید آن است که رفتار می‌تواند به سادگی از طریق مشاهده کسب شود و برای این کار لازم نیست که دانش آموز راساً به انجام دادن و تمرین و یا ارائه آن رفتار بپردازد. دانش‌آموزان به‌طور ثابت در حال جذب و کسب اظهارات، حالت‌ها ونگرش‌های معلمان خود از نقطه‌نظر روش کلاسی هستند و این امر بدون آنکه معلم رجوع خاصی به این گونه رفتارها داشته باشد انجام می‌گیرد. بنابراین هرچه دبیران کارآمد و خلاق تر باشند بیشتر توانایی کشف استعداد ها و خلاقیت های دانش آموزان را خواهند داشت. از دیدگاه انسان‌گرایانه می‌توان گفت معلمان کارآمد کسانی هستند که به مفهوم دقیق کلمه "انسان" هستند. آنان با برخورداری از زیباترین احساسات انسانی با روشی منصفانه، آزادمنشانه و فارغ از گرایش‌های دیکتاتور مآبانه با دانش‌آموزان رفتار می‌کنند و قادرند به راحتی و به شکل طبیعی با آنان روابط دوستانه و انسانی برقرار کنند و او معتقد است که دانش آموزان خود قادر هستند مشکلات و مسائل خویش را بررسی کنند و راه‌حل موفقیت‌آمیزی برای آنها بیابند. دانش آموزان را به منزله دوستان خود می‌پندارد و اعتقاد دارد که آنان همواره در راه تکامل خود گام بر می‌دارند و معتقد است که دانش آموزان از خلاقیت و پویایی کافی برخوردارند.

واژگان کلیدی: دانش آموزان، دبیر کارآمد، خلاقیت، ایده، معلم

---

[۱] بر اساس نظر اعضای هیات علمی موسسه قانون یار این مقاله به عنوان یکی از ده مقاله برتر **پنجمین همایش علمی-پژوهشی مطالعات علمی علوم انسانی در جهان اسلام** که توسط بنیاد علمی قانون یار در سال ۱۴۰۱ در استان کرمانشاه در گستره ملی برگزار گردید انتخاب شد.

بخش اول: کلیات

بند اول: تحلیل اولیه موضوع

مطالعات نشان داده است که دانش آموزان اصولاً بکارگیری روشهای خلاق را در یادگیری ترجیح می دهد, روشهایی نظیر کاوش, لمس کردن, پرسش, آزمایش, دنبال مجهول رفتن و نظریه دادن, معلمین نا کار آمد برخلاف متعلمین اغلب طرفدار دیکته کردن دانش و اطلاعات هستند. تحقیقات نشان داده است که بسیاری از مطالب درسی, اگر نگوئیم همه آنها_ با روشهای خلاق بسیار با صرفه تر و موثرتر از روشهای دیکته کردن آموخته می شوند. علاوه بر آن بسیاری از افراد واکنشی بسیار قوی نسبت به یادگیری خلاق از خود نشان میدهند. آنها در روشهایی که این امکان و اجازه را می دهد و از آنها می خواهد که خود دنبال مجهول و کشف پاسخ بروند, میزان یاد گیری بسیار بالا و در روشهایی که اطلاعات به آنها دیکته می شود, سرعت و میزان یادگیری بسیار پایینی داشته اند. یادگیری از طریق بکارگیری استعدادهای خلاق,عموماً به شکلهای درک مسئله, یا نواقص, حدس زدن و ساختن فرضیه درباره راه حل آن, آزمایش کردن این حدسیات, تجدید نظر و اصلاح حدسیات و استخراج نتایج آزمایش بروز می کند. در این فرآیند, یکی از غرایز قوی بشری نقش مهمی بر عهده می گیرد و آن تنشی است که بشر در مقابل یک مجهول یا غیر حقیقت احساس می کند, او سعی دارد به صورتی خود را از این تنش آزاد سازد, این انگیزه او را وادار به پرسیدن, حدس زدن و پی گیری مطلب می نماید. حتی پس از حدس زدن, تردید درباره صحت حدس هنوز باعث نارضایتی اوست. حال به سوی آزمایش حدس خود کشانده می شود و به تبع رفع اشتباه خود و اصلاح فرضیه اش, پس از یافتن حقیقت مایل است حتماً آنرا به دیگران اطلاع دهد. این انگیزه مهمترین عاملی است که یادگیری از طریق بکارگیری, خلاقیت را چنین طبیعی و پر ثمر می سازد این روش آنقدر خودانگیز و طبیعی و بدون نیاز به انگیزه های خارجی پیش می رود

که حتی بعضی آنرا ((یادگیری طبیعی)) نامیده اند. در یادگیری بصورت عآمرانه به ما گفته می شود چه چیزی را ما باید یاد بگیریم, به ما گفته می شود که یک حقیقت علمی را باید بپذیریم چون معلم, پدر و مادر, کتاب درسی, روزنامه یاکتابی علمی آن را گفته است. عموماً آنچه گفته می شود عقیده رایج و همگانی است. و همه ان را قبول دارند و لذا از حس دموکراتیک انسان و احترام او به عقاید عامه استفاده می شود. دریادگیری عآمرانه از استعدادهایی نظیر شناخت, حافظه و قوه استدلال (رایج ترین استعدادی که در تستهای هوشی مورد ارزشیابی قرار می گیرد) استفاده می شود. دریادگیری خلاق استعدادهایی, نظیر قدرت ارزشیابی (درک مجهول, یا قطعه گمشده در یک فرآیند) قدرت ارائه راه حل (روان بودن, انعطاف داشتن, ابتکار داشتن و توجه به جزئیات) و دریافتی متفاوت کردن, بکار گرفته می شود. مطالعات دقیق نشان می دهند که روشهای یادگیری مبتنی بر خلاقیت تاثیر عظیمی بر موفقیت تحصیلی دارند, ولی متاسفانه همین مطالعات نیز نشان می دهند که این روشها کمترین روشهای متخذه در کلاسهای درس هستند, زیرا معلمین نا کارآمد عموماً روش یادگیری عآمرانه, دیکته کردن اطلاعات را ترجیح می دهند.

بند دوم: بررسی حدود پژوهش و شناسایی مسئله اصلی

با توجه به اهمیت خلاقیت و نوآوری در مدارس و ضرورت وجود آن در نظام اموزش و پرورش موضوع مورد پژوهش در این تحقیق عبارتست از :

راههای پرورش خلاقیت در دانش آموزان متوسطه اول چیست؟

پس بیان مساله اینکه رابطه دبیران کارآمد و دانش آموزان خلاق چیست؟

بند سوم: نگاهی اجمالی به اهداف پژوهش

از آنجا که خلاقیت و نوآوری برای بقای سازمانها به ویژه نظام اموزش و پرورش امری حیاتی می باشد و تداوم حیات سازمانها وابسته به تحقیق این امر است. منظور از تحقیق حاضر نیز رابطه دبیران کارآمد و دانش آموزان خلاق مشخص گردد چه عواملی در پرورش خلاقیت و نوآوری دانش آموزان تاثیر دارد و تا چه اندازه آنان خلاق و نوآور بوده, همچنین به چه اندازه از قدرت تشخیص مسائل و تبیین مشکلات, از آن مهارت در بکار گیری امکانات و ایجاد زمینه برای شکوفایی استعداد ها و بهبود بخشیدن به وضعیت آموزشی برخوردارند.

بند چهارم: سوالات مطروحه نویسنده

در این مقاله سعی می شود به سئوالات زیر پاسخ داده شود.

- معلمان به چه میزان در رشد و پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان می توانند تاثیر گذار باشند؟
- انجام فعالیت های گروهی (پژوهشی_ ورزشی_. . .) تا چه حد در رشد و پرورش و تقویت خلاقیت دانش آموزان موثر است؟
- چه عواملی مانع رشد و پرورش قوه خلاقیت در دانش آموزان می شود؟
- چه تفاوتی میان شخصیت دانش آموزان خلاق در مقایسه با سایر دانش آموزان ملاحظه می شود؟

بند پنجم: اهمیت و ضرورت پژوهش

با توجه به نقش مهم و حیاتی آموزش و پرورش به ویژه اهمیت تحقیق و پژوهش در زمینه های مختلف و نیاز جامعه, بیش از هرزمان به افراد خلاق و نو آور و موضوع اهمیت خلاقیت و راههای پرورش آن در دانش آموزان که تا حد زیادی به

دبیـران کارآمـد بسـتگی دارد لازم و ضـروری اسـت کـه در ایـن زمینـه کنکـاش و پژوهشی صورت پذیرد و راه کارها و شیوه هایی در این خصوص ارائه می گردد.

بند ششم: تعاریف عملیاتی متغیرها

در ایـن قسـمت از تحقیـق بـه تعریـف عملیـاتی و کـاربردی متغیرهـای موضـوع پـژوهش از جمله خلاقیت و شیوه های پرورشی خلاقیت و موارد وابسته به آنها می پردازیم:

تعریف خلاقیت: یک فرآینـد ذهنـی اسـت کـه در فـرد معینـی و در یـک زمـان مشـخص دیده می شـود_ فرآینـدی کـه در نتیجـه آن یـک اثـر جدیـد اعـم از فکـر, یـا چیـز نـو و متفاوتی تولید می شود.

تعریف کـار آمـد: فـردی کـه بـا تـدبیر، حـاذق، خبـره، فعـال، کـارآ، کـارآزموده، کـاردان، کارکشته، کاری و ماهراست.

بند هفتم: پیشینه تحقیق

بررسـی پیشـینه تحقیقـات (مـک کنـین (۳)، ۱۹۶۸، مانسـفید (۴) و بـاس، ۱۹۸۱، کاتـل (۵) و بـوچر ۱۹۶۸، نشـان مـی دهـد کـه پیـروان اصـالت ذات، خلاقیـت را یـک توانـایی و وصـفت بـالقوه تلقـی مـی کردنـد، ولـی حتـی متفکـران پیشـرو (تـرمن (۶)، ۱۹۲۵، کـالکس (۷)، ۱۹۲۶، گـالتن (۸)، ۱۸۶۹) نیـز بـر ایـن بـاور بودنـد کـه هـر چنـد خلاقیت نیز مانند هـوش، بعـد ارثـی دارد، بـاز هـم عوامـل محیطـی مـی تواننـد بـر ایـن توانـایی اثـر بگذارنـد. سـندرز و سـندرز (۹)، در کتـاب آمـوزش خلاقیـت از طریـق استعاره از طریق تاکیـد مـی کنـد کـه بـرای پـرورش خلاقیـت بایـد کودکـان و نوجوانـان امکـان تفکـر داد و آنـان را از انجـام دادن فعالیتهـای قـالبی و از پـیش تعیـین شـده تـا حـد امکـان بـر حـذر داشـت. در رابطـه بـا پـرورش خلاقیـت، پژوهشـهای (آلبیـرخ (۱۰)، ۱۹۷۸، محمـدی (۱۱)، ۱۳۷۰) نشـان داده انـد کـه افـراد خـلاق بـه مراتـب بیشـتر از افـراد غیـرخلاق توانـایی پـرورش خلاقیـت را در دیگـران دارنـد. بـر ایـن اسـاس در ایـن

مقاله بـه بررسـی مفهـوم خلاقیـت و رونـد تفکـر خـلاق، ویژگیهـای افـراد خـلاق، عوامـل موثر در خلاقیت، نقـش معلمـان کارآمـد در پـرورش خلاقیـت، راههـای ایجـاد و پـرورش خلاقیت در دانش آموزان می پردازیم.

بخش دوم: تعریف و توصیف خلاقیت

واژه خلاقیـت عمـر طـولانی نـدارد_ واژه نامـه انگلیسـی آکسـفورد_ ظهـور ایـن کلمـه را به سال ۱۸۷۵ میلادی در کتـابی راجـع بـه ادبیـات نمـایش انگلیسـی, نسـبت مـی دهـد در ایـن کتـاب از قـدرت خـلاق شکسـپیر سـخن رفتـه اسـت. خلاقیـت واژه هـای بسـیار مـبهم و ارائـه تعریفـی از آن بسـیار مشـکل اسـت_ پژوهشـکران برداشـت هـای متفـاوتی از خلاقیـت دارنـد و بـالطبع, تعـاریف متفـاوتی از آن ارائـه داده انـد, وجـود چنـین اختلاف نظری ناشـی از ماهیـت بسـیار پیچیـده و مرکـب کـنش هـای مغـزی ماسـت. در این قسمت به ذکر چند تعریف از خلاقیت از صاحبنظران می پردازیم.

گیلفورد: خلاقیت یعنی حل یک مشکل یا سلسله ای از مسائل کوچک و بزرگ.

راجرز: خلاقیت را اظهار وجود و استقلال طلبی و حفظ شخصیت انسان می داند.

استیفن رابینـز: (۱۹۹۱) خلاقیـت را بـه معنـای توانـائی ترکیـب اندیشـه هـا و نظـرات در یک روش منحصر به فرد با ایجاد پیوستگی بین آنان بیان می کند.

لوتـانز (۱۹۹۲): خلاقیـت را بوجـود آوردن تلفیقـی از اندیشـه هـا و رهیافـت هـای افـراد و یا گروهها در یک روش جدید تعریف کرده است.

رضـائیان(۱۳۷۴): خلاقیـت بکـار گیـری توانائیهـای ذهنـی بـرای ایجـاد یـک فکـر یـا مفهـوم جدیـد اسـت. متـداول تـرین برداشـت از خلاقیـت عبـارت اسـت از اینکـه فـرد فکری نو ومتفاوت ارائه دهد. _ خلاقیـت مـی تـوان بـا تولیـد یـا خلـق اثـر نـو و متفـاوت ارزشیابی کـرد. امـا بایـد بـه خـاطر داشـت کـه هـر خلاقیتـی لزومـاً بـه تولیـد اثـر قابـل مشاهده منجر نمی گردد.

برای مثال در عالم تخیل, کودک یا نوجوان چیز نو و متفاوتی خلق می کند, اما آفرینش ذهنی او برای دیگران قابل مشاهده و بالطبع ارزشیابی و قضاوت نیست. بنابراین خلاقیت یک فرآیند ذهنی است که در فرد معینی و در یک زمان مشخص دیده می شود_ فرآیندی که در نتیجه آن یک اثرجدید, اعم از فکر, چیز نو و متفاوتی, تولید می شود. ممکن است تولید جدید و متفاوت, کلامی یا غیر کلامی عینی یا ذهنی باشد. در میان تعاریفی که درباره رفتار خلاق و جنبه های گوناگون ان نظیر نتایج, مراحل شخصیت و محیط بعمل آمده است تفاوت هایی به چشم می خورد. برخی معتقدند که نتیجه رفتار خلاق, بطور حتم باید عینی و ملموس باشد در حالیکه عده ای دیگر, ابراز یک اندیشه خلاق را نیز رفتاری خلاق می دانند. گروهی دیگر فکر می کنند مراحلی که در جریان یک رفتار خلاق طی می شود در همه افراد یکسان است, در صورتی که دیگران اعتقاد دارند این مراحل در افراد گوناگون متفاوت است_ در مورد خصوصیات شخصیتی برخی بر این باورند که ویژگی های شخصیتی افراد خلاق جنبه ارثی دارد_ در حالیکه دیگران ضمن رد این نظریه بر اکتسابی بودن آن تاکید دارند و معتقدند در تکوین یک زفتار خلاق, محیط نقش اساسی دارد در صورتی که مخالفان این عقیده, نقش محیط را نفی می کنند و می گویند فردی که رفتار خلاق دارد خصوصیات خود را هر جا که باشد نشان می دهد و محیط نمی تواند در آن نقشی داشته باشد

- **چه عواملی در پرورش خلاقیت دانش آموزان می توانند موثر باشند؟**

ذهنی که در جستجوی ثبات است راکد می ماند مانند همان آبگیر کنار رودخانه, این ذهن به زودی پر از فساد و پوسیدگی خواهد شد تنها ذهنی که دیوار, مانع, مکان استراحتی ندارد, بطور کامل با زندگی بدون وقفه درحال جلو رفتن, کشف و انفجار است تنها چنین ذهنی می تواند شادمان باشد و تا ابد نو, زیرا چنین ذهنی

خود بـه خـود خـلاق اسـت. خلاقیـت کیفیتـی اسـت کـه در همـه انسـانها وجـود دارد و تفاوت تنها در میزان آن اسـت, ماننـد هـوش کـه مقـدار آن در عـده ای کـم و در بعضـی زیاد و بسیار زیاد است. خلاقیـت کـم, نشـانه یـک فـرد عـادی اسـت و خلاقیـت زیـاد آدم های خلاق و مبتکر را از دیگـران متمـایز مـی سـازد در مـورد ارتبـاط بـین بهـره هوشـی و خلاقیت نمی توان بـه درسـتی رابطـه ای را تصـور کـرد, زیـرا بسـیاری از افـراد خـلاق, افراد باهوشی نیسـتند, همچنـین نمـی تـوان گفـت افـرادی کـه هـوش هـای بـالا دارنـد, خلاق و مبتکرند جالب اسـت بـدانیم کـه دانـش آمـوزان خـلاق بـه انـدازه دانـش آمـوزان باهوش مورد علاقه معلمان نیستند. نتـایج ایـن تحقیقـات اگـر چـه قابـل تصـمیم بـه کـل است, هشداری اسـت کـه وضـعیت کلاسـهای درسـی را تـا حـدودی روشـن مـی سـازد_ دانش آموزان موفق و مورد احتـرام معلـم معمـولاً آنهـایی هسـتند کـه خـوب گـوش مـی دهند مطالب درس را عینـاً حفـظ مـی کننـد, عـاری از تفکـر و اگـرا هسـتند و در هنگـام پاسخ دادن به سـئولات کلیشـه ای عمـل مـی کننـد. آموزگـاران و معلمـانی کـه بـه روش های سنتی علاقمند و پایبنـد هسـتند, معمـولاً دانـش آمـوزانی را دوسـت دارنـد کـه سـر بـه راه و دنبالـه رو و خـالی از اشـتباه باشـند, دانـش آمـوزانی کـه بـا خیـال پـردازی هـا, مسئله ای ایجاد نمـی کننـد و مسـائل را آنگونـه کـه عـرف و عـادت سـال هـای طـولانی معلـم اسـت حـل مـی کننـد. در ایـن گونـه کلاسـها تفکـرات و اگـرا جایگـاهی نـدارد. احتمالاً ظرافت طبع بعضی دانش آموزان خـلاق هـم بـا بـی تـوجهی آموزگـار روبـرو مـی شود. وقت کـم و حجـم زیـاد دانـش آمـوزان و ارزشـیابی هـای آخـر سـال بـرای معلمـان که متعلق به نسـل کهـن هسـتند بهانـه ای مناسـب اسـت. خلاقیـت انسـان هـا در همـه ادوار و جوامـع نیـروی محرکـه ای بـوده اسـت کـه بشـر را از حالـت غارنشـینی بـه عصـر فضـایی امـروز کشـانده اسـت. انسـانی کـه از وضـعیت خـویش ناراضـی بـوده, بـه دنبـال کسـب رضـایت و بهینـه کـردن محـیط زیسـت و پاسـخ دادن بـه کنجکـاوی هـایش کاوش گر و نو اندیش و خلاق باشـد. یکـی از انگیـزه هـای خلاقیـت, عـدم رضـایت اسـت کـه باعـث مـی شـود نیـروی ابتکـار بشـر شـروع خلاقیـت و آغـاز جریـانی نـو و تـازه را بشارت دهـد. انگیـزه دیگـر خلاقیـت کنجکـاوی اسـت, کنجکـاوی نسـبت بـه رویـدادها و

پدیده های محیط زندگانی همیشه موجد برخورد با مسئله می شود_ گاه خلاقیت در شیوه حل مساله و گاه در طرح آن است. عامل مهم دیگری که با عث بروز خلاقیت می شود, داشتن روحیه شاد و امیدوار است _ افرادی که نسبت به رویدادها و مسائل محیطی دیدگاه منفی دارند, نمی توانند خلاق و نو اندیش باشند_ مبارزه با درماندگی و آزاده بودن و آزاد زیستن شیوه زندگی انسانهای خلاق است. آنان با مردم محیط خود به راحتی می جوشند و به آنها احساس نیاز می کنند تا با درک کاستی هایشان, نیروی خلاقه خویش را بکار گیرند و عامل خیر و مبشر نیکی باشند. استاد مطهری عقیده داشتند((آفرینندگی و خلاقیت یعنی شکستن مرسومات متعارف. دانش آموزان در کلاسهای درس بایستی دچار شک و تردید شوند_ خلاقیت در شک و تردیدهای موجود است)).

بخش سوم: نقش مدیران و معلمان در پرورش خلاقیت دانش آموزان

۱)نقش مدیران درپرورش خلاقیت: سازمان خلاق نیازمند به مدیرخلاقی است که در ایجاد و حفظ فرهنگ اخلاق در درون سازمان و ترغیب, ترویج و بوجود آوردن انگیزه برای رفتار خلاق در افراد گروههای درون سازمان کوشا باشد. در این راستا, مدیران سازمانهای آموزشی باید هم از تجربه مفید در ایجاد چنین فرهنگی برخوردار بوده هم مورد تاکید کارکنان سازمان خود باشند, زیرا چنین تائیدی علاقمندی و اشتیاق افراد را افزایش می دهد. لازارسفلد(۱۹۶۳) می گوید: مدیر باید تمهیدات و تدابیری برای رشد, نوآوری و تغییربه کار بندد_ در دنیای متحول و متغیر, اشخاص و سازمانها باید بتوانند با تغییر د دگرگونی سازگاری پیدا کنند و این وظایف عمده مدیر در سازمان می باشد. در واقع ترویج و ترغیب ویژگی های پیش گفته به عملکرد مدیر بستگی دارد و مدیران می توانند تسهیل کننده بروز این ویژگی ها باشند_ سئوال عمده این است که چگونه می توان این ویژگی ها را ترویج داد و کارکنان را به تفکر واداشت بطوری که خود کارکنان در این راستا به یادگیری خلاقیت و نوآوری بپردازند. وارن بنس (۱۹۸۴) پس از بررسی های

مستمر در مورد الگوهای رفتاری رهبران سازمانهای خلاق به این عقیده رسیده است که وجود ۴ نوع مدیریت و توانایی در رهبر در این رابطه می تواندسودمند باشد.

۱) مدیریت توجه (دقت): به توانایی شکل دادن بینش جمعی و شامل نمودن تمام کارکنان در این بینش دلالت دارد.

۲) مدیریت معنی: توانایی بین این بینش را بطور محسوس, معنادار و با تاثیر احساسی مد نظر قرار می دهد. .

۳) مدیریت اعتماد: توانایی بدست آوردن و نگه داشتن اعتماد کارکنان را شامل می شود.

۴) مدیریت خویشتن: برآگاهی از توانائیها و خصوصیات ویژه خود و استفاده بهینه از آنان با حفظ روحیه موفقیت و دوری از شک و تردید نسبت به خود دلالت دارد.

کارکنانی که از این نوع رهبری برخوردار هستند برای دستیابی به اهداف سازمانی تمایل بیشتری به ایفای نقش موثر و فعال داشته تلاش بیشتری برای ارائه اندیشه های خلاق نشان می دهند.

خلاقیت به دلایل زیر برای مدیران آموزشی ارزشمند است:

- ✓ مدیران خلاق به احتمال بیشتری می توانند خود و مدرسه تحت مدیریت خود را در مقابله با مشکلات و بهره گیری از فرصت ها سازگار نمایند.
- ✓ با خلاقیت بیشتر مدیر و همکاری او کمیت و کیفیت تصمیمات و فعالیت ها افزایش می یابد.

- ✓ مدیر و معلمان از لحاظ فردی احساس چالش و رضایت بیشتری در ارتباط با کار خود می کنند.

بخش چهارم: نقش معلمان کارآمد در پرورش خلاقیت

شاید در ابتدای ایجاد نظام تعلیم و تربیت, یادگیری عآمرانه بهترین روش یاد گیری محسوب می شد ولی امروزه نیاز انسان به یادگیری از طریق پی جویی حقیقت و استفاده کردن از استعدادهای خلاق امری کاملاً اثبات شده است حال باید دید در ایجاد شرایط بروز خلاقیت از معلمین چه کاری ساخته است.

بند اول: ایجاد فرصت ها برای بروز و شکوفا شدن خلاقیت

یکی از مناسب ترین راههای ایجاد شرایط برای یاد گیری از طریق خلاقیت, تهیه برنامه های درسی است به نحوی که در آن فرصت های بروز خلاقیت در نظر گرفته شده باشد, این عمل به طرق مختلف قابل انجام است. بنابراین لازم است از روشهایی که دانش آموزان را با ماهیت تفکر خلاق آشنا کرده و مهارت تحلیلی آنها را تقویت می نماید استفاده نمود.

بند دوم: اعطای جایزه به موفقیت های خلاق

تحقیقات آموزشی نشان داده است که دانش آموزان تمایل زیادی به یادگیری در مسیرهایی دارند که در آنها جوایزی دریافت کرده اند اگر بخواهیم استعداد خلاق دانش آموزان شکوفا گردد, باید نمودهای خلاق آنان را تشویق کنیم دانش آموزان باید تشویق شوند که نظراتشان ارزش دارد این عمل با گوش دادن به نظرات آنها, توجه و آزمایش کردن آنها و بازگو کردن برای دیگران تحقق می یابد.

مابایـد فرصت هایی برای رشد خود آموزیها فراهم نماییم_ انتقاد از جزئی ترین روشهای یادگیری متخذه از سوی دانش آموز, فشارهای سخت بر کلمه به کلمه حفظ کردن مطالب کتاب درسی, نداشتن راههایی برای ارزشیابی آموخته های غیر

درسی و غیر مدرسه ای وتلاش برای افزایش مطالب درسی, بدون دادن هرنوع امکان بازتاب هم از مسائلی است که به شدت هدف فوق را به مخاطره می افکند.

۱) تامین شرایط لازم برای رشد خلاقیت ها

۲) برقراری رابطه ای خلاق با دانش آموزان

۳) هدفدار بودن خلاقیت ها در نویسندگی

۴) پرورش روحیه با نگرش سازنده نسبت به اطلاعات دریافتی

۵) دلگرم کردن و تشویق بیشتر فعالیت های خلاق.

۶) تامین شرایط برای انجام برخی از کارهای بدون ثبت نتایج و ارزشیابی.

۷) دانش آموزان گروه بندی شده و بهتر است گروهها بر اساس استعدادهای همگون انتخاب شوند.

بخش پنجم: دیدگاه های خلاقیت[۱]

در مورد خلاقیت دیدگاههای متفاوتی وجود دارد _ عده ای معتقدند که محصول نهایی فرآیند خلاقیت باید عینی و ملموس باشد و عده ای معتقدند که بیان یک اندیشه خلاق نیز رفتاری خلاق است.

در ارتباط با مراحل خلاقیت عده ای معتقدند که مراحل خلاقیت در همه افراد روندی یکسان دارد ولی عده ای عقیده دارند که این مراحل در افراد مختلف متفاوت است, در ارتباط با خصوصیت شخصیتی, عده ای معتقدند که ویژگی های شخصیتی افراد خلاق, جنبه ارثی دارد و عده ای عقیده دارند که ویژگی های

[۱]-(پرورش خلاقیت) مولفان: بیژن علیپور_علی شمسایی

شخصیتی, جنبه اکتسابی دارد و مبتنی بر یادگیری است, در ارتباط با محیط عده ای معتقدند که محیط نقش اول را در فرآیند خلاقیت افراد دارد ولی عده ای دیگر عقیده دارند که یک شخص خلاق هر کجا باشد, محیط نمی تواند نقشی بر او داشته باشد برای رد واثبات نظرات بالا دلایلی وجود دارد قبل از آنکه وارد این بحث شویم, ابتدا بایستی به همه این موارد با دیدگاه تعدیلی نگریست و به آنها توجه کرد_ در زیر دیدگاههای خلاقیت توضیح داده می شود.

بند اول: دیدگاه محصول نهایی رفتار خلاق

شاید این سئوال برا ی شما مطرح باشد که چه رفتاری خلاق و چه رفتاری غیر خلاق است؟ دیدگاهی معتقد است که اگر محصول بدست آمده برای فردی که آن را ایجاد کرد. چیزی تازه و ابتکاری تلقی شود درآن صورت می توان آن را کوشش خلاق دانست هرچند ممکن است که چنین چیزی قبلاً توسط فردی دیگر بوجود آمده باشد. مکتب مخالف با دیدگاه بالا, بر این باور است که باید چیزی را خلاقه دانست که قبلاً به وجود نیامده و معیارهای به خصوصی دارد. معیارهایی مانند تازگی, متفاوت بودن با اشیاء متعارف و یا تغییر دادن افکار و وسایلی که منجر به اختراع جدید شود. دیدگاه سوم, معتقد است که محصول نهایی یک تفکر خلاق با توجه به هدفهایی که برای آن در نظر می گیریم, می تواند بسیار متفاوت و متغیر باشد بعنوان مثال می توان از دو اثر که یکی جنبه کاربردی و عملی دارد و دیگری جنبه نظری و زیبایی شناسانه. آنچه در اینجا عامل تعیین کننده است, ارزشهای خود شخص است که به آن معتقد است حال در مقام مقایسه باید سه عامل زیر را مورد توجه قرار داد: ۱) خود شخص ۲) فرم های اجتماعی ۳) معیارهای خلاقیت

بند دوم: دیدگاه تجزیه و تحلیل رفتار خلاق

این دیدگاه معتقد است که گاهی بر چگونگی یک رفتار خلاق برای ابداعات و اختراعاتی که می خواهیم انجام دهیم امری ضروری است, امروزه روان شناسان به این نکته رسیده اند که مغز بشر چگونه فعالیت می کند و چطور می توان

توانمندی های بالقوه او را بالفعل در آورد. ممکن است این سوال برایتان مطرح شود که آیا با توجه به آگاهی از روند و مراحل خلاقیت می توان رفتار خلاق را فرا گرفت؟ در جواب باید گفت که شما می توانید آن تعداد از عواملی که منجر به رفتار خلاق می شود را از طریق مطالعه زندگی افراد خلاق, الگو قرار دادن رفتارهای افرادخلاق, تمرین رفتارهای الگوی خود و بودن در کنار افراد خلاق, بیاموزید و رفتار خلاق را در خود ایجاد کنید زیرا رفتار خلاق در تعدادی از فرآیندهایش اکتسابی است. شما می توانید اصول و تکنیک های تغییر دادن را فرا بگیرید و مدتی از خط مشی یک راهنمایی خلاق استفاده کنید با ایجاد روش, بعد از مدتی خود به خود احساس خواهید کرد که روند و جریان خلاقیت قرار گرفته اید.

بند سوم: دیدگاه ویژگی های شخصیتی و رفتار خلاق

این سوال مطرح است که آیا هر شخص با هر خصوصیتی می تواند یک شخص خلاق باشد؟ به این مثال توجه کنید.

آیا فردی که قصد دارد بازرگانی موفق شود, می تواند شخصی خجالتی و کمرو باشد؟ آیا کسی که می خواهد خلبان شود می تواند ترس از بلندی داشته باشد و یا از دست دادن به کوچکترین عمل جسورانه واهمه داشته باشد؟ مسلماً ویژگی های شخصیتی, پیش زمینه رفتارهای خلاق و یا غیر خلاق شما خواهد بود. اگر خصوصیات شخصی خلاق را داشته باشید یقیناً روند حرکتتان به سوی خلاقیت تندتر و سریعتر خواهد بود. اگر بعضی از خصوصیات شخص خلاق را داشته باشید و بعضی دیگر را نداشته باشید آهنگ خلاقیت کندتر خواهد بود. اگر خصوصیات شخصیتی و شیوه زندگی تان با اهداف خلاقیت مغایرت داشته باشد, هیچگاه فردی خلاق نخواهید شد چرا که خصوصیات شما مانع خلاقیتتان خواهد شد. به بعضی از شاخص ها و ویژگی های افراد خلاق در قسمت های بعد خواهیم پرداخت.

بند چهارم: دیدگاه محیط و رفتار خلاق

یکی از عواملی که باید در فرآیند رسیدن به رفتارخلاق مورد توجه قرار گیرد, محیط است که شامل مدرسه مخصوصا دبیر، خانواده, دوستان, محله زندگی و در موارد کلی تر شامل محیط روستا, شهر, استان و کشور می باشد که در این مورد شکی نداریم که درصدی بسیار زیاد از شکوفایی رفتار خلاق بستگی به دبیرکارآمد دارد_ اگر فردی بسیار باهوش باشید ولی دبیر ناکارآمدی داشته باشد قطعاً درصدی زیاد از پتانسیل روانی شما به هدر خواهد رفت.

بخش ششم: ویژگی های افراد خلاق[1]

سازمان به خودی خود خلاق نخواهد شد مگر اینکه افراد خلاق با خصوصیات و ویژگی های خاص پیکره آن سازمان را تشکیل دهند, آنها هستند که با تشکیل گروه های مختلف, مجموعه ای را بوجود خواهند آورد که توسط رهبر و مدیری خلاق, خوب حمایت شوند و مدیران با شناخت افراد خلاق و بکارگیری آن در پست های مختلف و مناسب می توانند زمینه های لازم جهت خلاقیت و نوآوری را در سازمان برای همیشه فراهم آورند در این راستا به برخی ویژگی های افراد خلاق که توسط صاحب نظران بیان شده است اشاره می شود.

تورنس: ویژگی های بسیاری را برای افراد خلاق قائل است که از جمله آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد. آزردگی از کارهای تکراری, توان فکر کردن و پرداختن به چند موضوع در یک زمان, ایجاد شرایط نشاط و علاقه به موضوع در خویش, فرانگری در انجام تکالیف, تلاش در انجام کارها با روش غیر معمول, درک سریع و صحیح از روابط بین پدیده ها, مستقل بودن و نگرانی نداشتن از اینکه

[1] (فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش دوره ششم_شماره ۲۳و ۲۴)

نسبت به دیگران متفاوت به نظر آیند, خیالی بودن, انعطاف پذیری, کنجکاوی, مخاطره پذیری.

استادین (۱۹۷۴) مطالعات انجام شده درباره ویژگی های افراد آفریننده را مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیده است که افراد آفریننده دارای ویژگی های زیر هستن:

۱) انگیزه پیشرفت سطح بالا

۲) کنجکاوی فراوادن

۳) علاقمندی زیاد به نظم و تربیت در کارها

۴) قدرت ابراز وجود و خود کفایی

۵) شخصیت غیر متعارف, غیر رسمی و کامروا

۶) پشتکار و انضباط در کارها

۷) استقلال

۸) طرز فکر اعتقادی

۹) انگیزه های زیاد و دانش وسیع

۱۰) اشتیاق و احساس سرشاری

۱۱) زیبا پسندی و علاقه مندی به آثار هنری

۱۲) قدرت تاثیر گذاری بر دیگران

۱۳) علاقه کم به روابط اجتماعی و حساسیت زیاد نسبت به مسائل اجتماعی

۱۴) شوخ طبعی

۱۵) گرایش به مقوله ها و کارهای پیچیده

۱۶) نداشتن تعصب نسبت به تغییر

۱۷) میل به ریسک کردن

۱۸) اعتماد به نفس بالا

۱۹) رک گویی و صراحت بیان

۲۰) خوش بینی و امید وار بودن به آینده و. . . .

۲۱) خودخواه نبودن و داشتن ثبات عاطفی

۲۲) تمایل به پیشرفت دائمی

۲۳) اعتقاد به راستی و درستی بعنوان ابزار کار

۲۴) حساسیت و اهمیت قائل شدن نسبت به سرنوشت دیگران

۲۵) شجاعت درپذیرش عیوب خود, توانایی تشخیص آنان و قدرت در ترک عادت های ناپسند_

بخش هفتم: موانع خلاقیت و نو آوری[1]

خلاقیت و نوآوری و ارائه فکر و نظر جزء خصوصیات فطری همه افراد است که در شرایط و محیط مطلوب با شیوه های مناسب قابل شکوفا شدن و توسعه یافتنی است, اما مهم این است که این خصیصه وقتی نیاز به آن در بسیاری موارد از طرف بعضی دبیران مورد بی توجهی قرار می گیرد. بنابراین رفتار و عملکرد دبیربطور زیادی هم می تواند مانع خلاقیت و هم ایجاد تقویت کننده آن باشد.

[1]- فصلنامه مدیریت (بهار ۷۹) شماره ۲۵

موانع خلاقیت و نو اوری را می توان در سه دسته به شرح زیر مد نظر قرار داد.

۱) موانع فردی

۲) موانع اجتماعی

۳) موانع سازمانی

بند اول: موانع فردی خلاقیت

مهمترین موانع فردی خلاقیت, نداشتن اعتماد به نفس و ترس از انتقاد و شکست, تمایل به همگونی و عدم تمرکز است. دکتر الکس اس اسبورن به بعضی از موانع فردی در راه خلاقیت اشاره می کند و می گوید:

تاکید بر عادتهای پیشین, دلسرد شدن, کم رویی وعدم تحسین و تشویق به موقع, گل لطیف خلاقیت را می خشکاند بطور کلی موانع خلاقیت را به شرح زیر می توان بیان کرد.

- عدم اعتماد به نفس
- محافظه کاری
- متعهد نبودن
- تمایل به همرنگی و همسویی
- عدم توانایی در تحمل ابهام و تضاد
- عدم پیچیدگی ذهنی لازم برای بررسی مسائل
- وابستگی و جمود فکری
-) ویژگری شدید و عدم دانش کافی در مورد علوم مربوط
- عدم استفاده از طرفین مغز
- عدم تمرکز ذهنی

- مقاوم نبودن
- کمروئی
- عدم انعطاف پذیری

بند دوم: موانع اجتماعی خلاقیت

موانع اجتماعی آندسته از موانع است که بطور مستقیم متاثر از محیط اجتماعی است و فرد خود به تنهایی نمی تواند به رفع آنان اقدام کند. این موانع بیشتر در محیط های خانوادگی وآموزش تجلی پیدا می کنند.

الف) خانواده: دوران کودکی نقش بسیار مهمی در شگفتی وباور شدن استعدادهای مختلف کودکان ایفا می کند بعضی عقاید تربیتی غلط وعدم آگاهی لازم شرایط نامساعد, بی توجهی به پرسش های کودکان و به عقاید اصیل غیر عادی آنان, انتقاد وسرزنش کردن نابجا از کارهای آنان وقضاوت نادرست در درون خانواده, بعضی از مواردی است که مانع رشد وشکوفا شدن خلاقیت کودکان می گردد.

ب) محیط آموزشی: ازآنجایی که نظام های آموزشی نقش اساسی در شکوفایی استعدادهای بالقوه فراگیران دارند ونا کار آمد بودن این نظام ها خود بزرگترین مانع بروز خلاقییت ونوآوری است برای جلوگیری ازخاموشی خلاقییت بزرگان تعلیم وتربیت اصولی را پیشنهاد کرده اند که رعایت آنان درمحیط های آموزشی بطور مرتب مداوم وهماهنگ کمک خواهد کرد تا به جای خاموشی ,خلاقیت رشد وتوسعه پیدا کند.

برای جلوگیری ازخاموشی خلاقیت رعایت اصول زیر توصیه می شود:

برای پرسشهای دانش آموزان, باید اهمیت قایل شد وآنان را راهنمایی کرد تاخودشان جواب پرسشها رابیابند عقاید اصیل غیر عادی باید مورد احترام

قرارگیرد وارزش آنان برای دانش آموزان روشن گردد. _باید به دانش آموزان نشان داد که عقایدشان دارای ارزش ا ست وعقایدی راکه پذیرش آنان در کلاس ممکن باشند پذیرفتنی هستند. گاهی اوقات بدون اینکه تهدیدی از جهت نمره ارزشیابی ویا انتقاد در کار باشد, باید کودکان را آزاد گذاشت, تا کارهایی راکه خودشان می خواهند انجام دهند. هرگز نباید قضاوتی درموردرفتار دانش آموزان بدون اینکه عدل ونتایج آن تشریح گردد به آن عمل آورد, همچنین جورج اف نلر می گوید:

قبل ازهر چیز می توانیم دانش آموزان را به داشتن اندیشه های بکر تشویق کنیم: اندیشه هایی که کم و بیش برای خود آنان بکر است. بسیاری ازجوانان, بطور طبیعی مستعد پذیرش اندیشه های تازه هستند, نوجوانان هوسها ومدها را با اشتیاق وآغوش باز می پذیرند. نظام آموزشی باید تلاش کند تا میل افراد رابه ابداع تقویت کند ونگرش های محافظه کارانه و قراردادی را در آنان اعتدال بخشند. اگر بخواهیم خلاقیت را پرورش دهیم باید بیان خود جوش را مخصوصاً در کودکان کوچکتر, تشویق کنیم, همچنین باید دانش آموزان را تشویق کنیم تا در ابراز نظرهای خود راحت و روان باشند. در شرایط مساوی هرچه نظرات بیشتری ارائه دهند, مسائل بیشتری را می توانند حل کنند. بنابراین علمای تعلیم وتربیت بر این نکته صحه گذاشته اند که آموزش مبتنی بر خلاقیت پر بارتر از اموزش بوسیله اعمال قدرت است, شاگردی که بکار بستن حداکثر ظرفیت خود انگیزش درونی برای کار کردن پیدا می کند دیگر نیازی به پاداش و تنبیه ندارد, پس سودمندترآن است که نظام های آموزشی موفقیتی فراهم آورند تا با عبارت اصول, خود مانع خلاقیت نشوند.

بند سوم: موانع سازمانی خلاقیت

موانع سازمانی خلاقیت و نوآوری در ابعاد مدیریت, ساختار سازمانی فرهنگ سازمانی وآموزش قابل بررسی وتامل ا ست زیرا چنانچه این ابعاد با اهداف و

رسالتی که ساز مانهـا ی آ مـوزش دارنـد همـا هنـگ نبـا شـند سـازمان, خودمـانعی دررا ه خلاقیت ونوآوری خواهـد بـود موانـع سـازمانی خلاقیـت در مقولـه هـای زیـر قـرار مـی گیرند.

الف) مدیریت : درا ین زمینه می توان به موارد زیر اشاره کرد :

۱) شیوه های رهبری

۲)بکارگیر ی روشها ی تشویق و تنبیه نادرست

۳) نگرش منفی نسبت به تو ان زیردستا ن

۴)عدم تحمل ا نتقا د

۵)عدم تحمل شکست

۶)ضرر و زیان محسوب نمودن هزینه های نا شی از خلا قیت ونوآوری

ب ساختار سا زما نی: در ایـن حـوزه مـوارد زیـر مـی توانـد بـه عنـوان مـانع خلاقیـت مطرح شوند.

۱) ارتبا طا ت محدود سا زما نی

۲) ارزیا بی نادر ست عملکرد

۳) پیروی از طبقه بندی مشاغل وشرح شغل ثابت

۴)ساختار مکا نیکی وانعطاف پذیر.

ج فرهنـــگ ســـازمانی : بعنـوان بسـتر وزمنیـه اصـلی سـازمان, نقـش بسـیار مهمـی دربـروز خلاقیـت ونـوآوری برعهـده دارد, برخـی موانـع کـه درایـن زمینـه مـی تواننـد مطرح شوند عبارتست از :

۱) عدم احساس مسئولیت اجتماعی.

۲) تلاش در جهت حفظ وضع موجود.

۳) عدم وجود فضای حمایت از نوآوری و نوآوران.

۴) تاکید بر اهداف سازمانی بدون توجه به کارکنان.

د) آموزش: نیروی انسانی مقدمه ای مهم وتعیین کننده در اثر بخشی و کارآیی سازمانها است, در این زمینه می توان به موارد زیر به عنوان مانع خلاقیت و نوآوری عمل می کنند اشاره کرد.

۱)ضعیف بودن آموزشهای پایه ای

۲)عدم آموزشهای مستمر در زمینه مسائل کاری ویا در صورت وجود, خلاق نبودن آن

بخش هشتم: پژوهش وگردآوری اطلاعات

روش پژوهش در این بررسی توصیفی است, تحقیق توصیفی یعنی((تحقیق توصیفی به تجزیه و تحلیل روابط میان متغیرهای دست کاری نشده و تصمیم نتایج بدست آمده را به مواردی خارج از نمونه های مشاهده شده گسترش می دهد. (تحقیق توصیفی در پی آن با تحلیل روابط میان متغییرها پاسخ سوال خود را پیدا کند.)

بند اول: جامعه و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری و منبع گردآوری اطلاعات در این پژوهش تعداد ۱۰ مدرسه متوسطه اول ناحیه ۱ آموزش و پرورش کرمانشاه است. جهت انجام پژوهش از روش نمونه گیری تصادفی استفاده گردیده است. برای نمونه نیز در هر مدرسه تعداد ۶ پرشسنامه توزیع شده است که در کل تعداد ۶۰ پرسشنامه از ۱۰ مدرسه جمع آوری گردید.

بند دوم: توصیف وسایل و ابزار گردآوری اطلاعات

جهت گردآوری اطلاعات از پرشسنامه حاوی ۲۰ سوال پاسخ بسته استفاده شده است که هر سوال دارای ۵ طیف (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) می باشد. در پرسشنامه برای هر سوال تحقیق سوالات مخصوص به آنها تهیه و تنظیم گردیده است و براساس مقیاس افراد می توانند با گذاشتن علامت پاسخ مورد نظر را مشخص نمایند

اطلاعات و مطالب بیان شده در هر تحقیق با توجه به تجزیه و تحلیل داده های همان تحقیق خیلی از ابهامات را از بین برده و جویندگان و طالبان علم را آگاه نماید اگر چه تجزیه اطلاعات داده شده از طریق آمار درصد و نمودار مشخص گردیده افراد به راحتی می توانند آن را درک نموده و در جهت پاسخگویی به سوالات تحقیق به کار ببرند. مجموع ۲۰ سوال در پرسشنامه با یکدیگر ارتباط دارند در اینجا سوالات در رابطه با راه های پرورش خلاقیت دانش آموزان مطرح شده و داده های مربوط به هر سوال ارائه می شود و سپس با توجه به این داده ها اقدام به مقایسه و تفسیر و نتیجه گیری می شود.

بند سوم: تجزیه وتحلیل داده ها

روش تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده با توجه به ماهیت مساله که توصیفی است روش جدول فراوانی و درصد فراوانی می باشد، همچنین نمودار ستونی هر جدول ارائه گردیده تا پاسخ هر یک از سوالات در هر ۵ طیف (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) مشخص گردد.

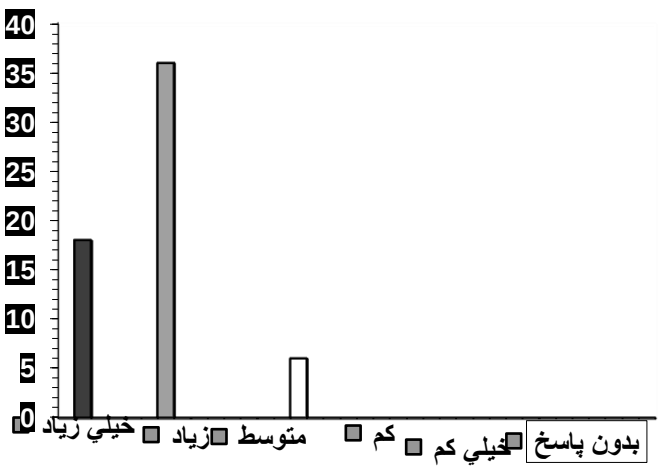
سوال «۱»: پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان به چه میزان دز پیشرفت تحصیلی و موفقیت آنان تاثیر دارد ؟

جدول۱. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با پیشرفت تحصیلی و موفقیت آنان

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	-	-	-	۶	۳۶	۱۸
درصد	٪۱۰۰	-	-	-	٪۱۰	٪۶۰	٪۳۰

جدول شماره «۱» نشان می دهد که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق ۱۸ نفر (٪۳۰) پاسخ خیلی زیاد و ۳۶ نفر (٪۶۰) پاسخ زیاد و ۶ نفر (٪۱۰) نیز پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان به میزان قابل توجهی در پیشرفت تحصیلی و موفقیت آنان تاثیر دارد.

نمودار۱. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با پیشرفت تحصیلی و موفقیت آنان

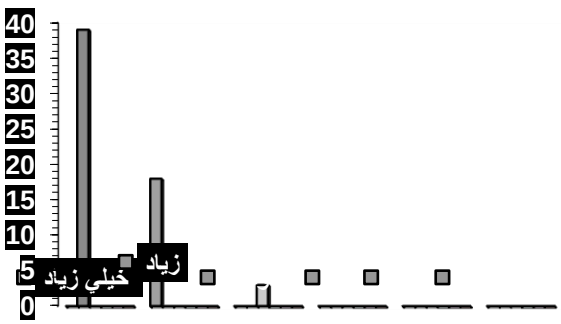
سـوال «۲» : مجهـز بـودن محـیط آموزشـی از نظـر امکانـات فیزیکـی تـا چـه حـد در پرورش خلاقیت دانش آموزان مؤثر است ؟

جدول ۲. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با امکانات فیزیکی محیط آموزشی

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	-	-	-	۳	۱۸	۳۹
درصد	٪۱۰۰	-	-	-	٪۵	٪۳۰	٪۶۵

جـدول شـماره «۲» مبـین آن اسـت کـه از تعـداد ۶۰ نفـر همکـار مـورد تحقیـق تعـداد ۳۹ نفـر (٪۶۵) پاسـخ خیلـی زیـاد و تعـداد ۱۸ نفـر(٪۳۰) پاسـخ زیـاد و ۳نفـر (٪۵) پاسخ متوسط را مشخص نموده اند.

نتیجه : محـیط آموزشـی و مجهـز بـودن آن بـه امکانـات فیزیکـی تـاثیر بـه سـزایی مـی تواند در پرورش قوۀ خلاقیت و ابتکار دانش آموزان داشته باشد.

نمودار۲. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با امکانات فیزیکی محیط آموزشی

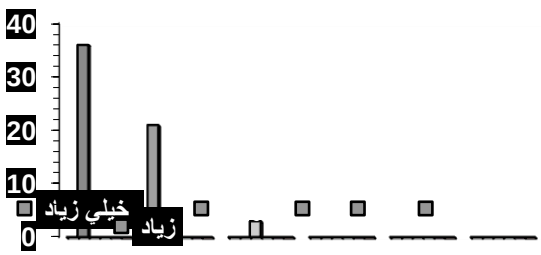
سوال «۳» : به نظر شما تشویق و ترغیب دانش آموزان به چه میزان می تواند در پرورش خلاقیت آنان تاثیر گذار باشد؟

جدول ۳. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با تشویق و ترغیب آنها

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	-	-	-	۳	۲۱	۳۶
درصد	٪۱۰۰	-	-	-	٪۵	٪۳۵	٪۶۰

جدول شماره «۳» نشان می دهد : از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق ۳۶ نفر (٪۶۰) پاسخ خیلی زیاد، تعداد ۲۱ نفر (۳۵ ٪) پاسخ زیاد و تعداد ۳ نفر (٪۵) پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : تشویق و ترغیب دانش آموزان تاثیر فوق العاده ای در پرورش قوۀ خلاقیت دانش آموزان دارد.

نمودار۳. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با تشویق و ترغیب آنها

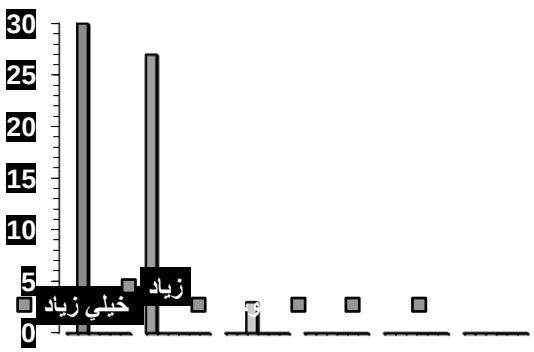
سوال «۴» : علاقه منـدی بـه تجربـه و آزمـایش تـا چـه حـد در پـرورش خلاقیـت دانـش آموزان مؤثر است ؟

جـدول ۴. رابطـه پـرورش خلاقیـت دانـش آمـوزان بـا علاقمنـدی آنهـا بـه تجربـه و آزمایش

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	-	-	-	۳	۲۷	۳۰
درصد	٪۱۰۰	-	-	-	٪۵	٪۴۵	٪۵۰

جدول شماره «۴» نشان مـی دهـد کـه : از تعـداد ۶۰ نفـر همکـار مـورد تحقیـق ۳۰ نفـر (٪۵۰) پاسـخ خیلـی زیـاد، تعـداد ۲۷ نفـر (٪۴۵) پاسـخ زیـاد و تعـداد ۳ نفـر (٪۵) نیز پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : علاقه مندی دانش آمـوزان بـه انجـام آزمـایش و تجربـه بـه رشـد و پـرورش قـوۀ خلاقیت آنان تاثیر قابل توجهی دارد.

نمودار۴. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با علاقمندی آنها به تجربه و آزمایش

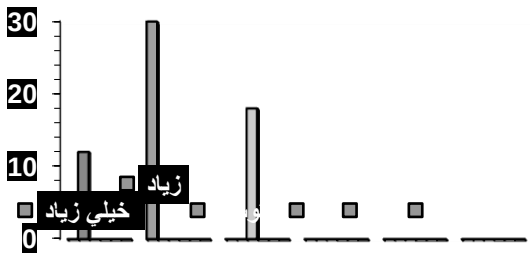
سوال«۵» : به نظر شما داشتن روحیه و حس استقلال طلبی دانش آموزان به چه میزان در پرورش قوۀ خلاقیت آنان مؤثر است ؟

جدول ۵. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با داشتن روحیه و حس استقلال طلبی آنها

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	–	–	–	۱۸	۳۰	۱۲
درصد	٪۱۰۰	–	–	–	٪۳۰	٪۵۰	٪۲۰

جدول شماره «۵» مبین آن است که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق ۱۲ نفر (٪۲۰) پاسخ خیلی زیاد ۳۰ نفر (٪۵۰) پاسخ زیاد و ۱۸ نفر (٪۳۰) پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : داشتن روحیه و حس استقلال طلبی دانش آموزان تا حد زیادی به رشد و پرورش قوۀ خلاقیت و ابتکار آنان تاثیر دارد.

نمودار۵. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با داشتن روحیه و حس استقلال طلبی آنها

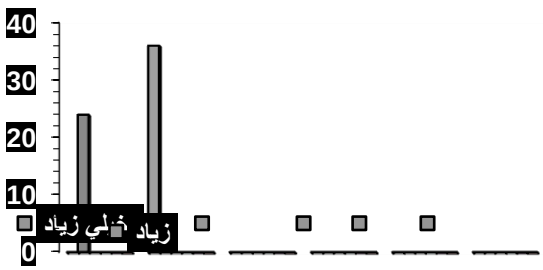
سوال «۶» : به نظر شما کنجکاو بودن دانش آموزان تا چه حد می تواند در پرورش خلاقیت تاثیر گذار باشد ؟

جدول ۶. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با کنجکاو بودن آنها

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	–	–	–	–	۳۶	۲۴
درصد	٪۱۰۰	–	–	–	–	٪۶۰	٪۴۰

جدول شماره «۶» نشان می دهد که از ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق ۲۴ نفر (٪۴۰) پاسخ خیلی زیاد، ۳۶ نفر (٪۶۰) پاسخ زیاد را مشخص کرده اند.

نتیجه : کنجکاو بودن دانش آموزان به میزان قابل توجهی در رشد و پرورش خلاقیت آنان مؤثر است.

نمودار۶. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با کنجکاو بودن آنها

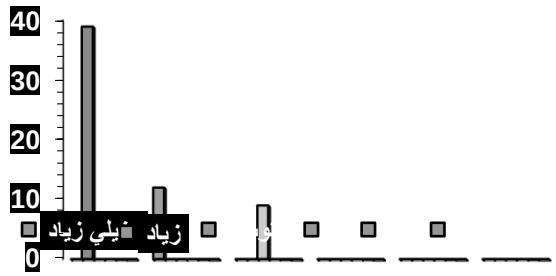
سوال «۷» : داشتن یک هدف مشخص در زندگی به چه میزان در پرورش خلاقیت دانش آموزان مؤثر است ؟

جدول ۷. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با داشتن یک هدف مشخص در زندگی

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	–	–	–	۹	۱۲	۳۹
درصد	٪۱۰۰	–	–	–	٪۱۵	٪۲۰	٪۶۵

جدول شماره «۷» مبین آن است که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق ۳۹ نفر (٪۶۵) پاسخ خیلی زیاد و تعداد ۱۲نفر (٪۲۰) پاسخ زیاد و تعداد ۹ نفر (٪۱۵) پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : داشتن یک هدف مشخص در زندگی می تواند در پرورش خلاقیت دانش آموزان بسیار تاثیر گذار باشد.

نمودار۷. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با داشتن یک هدف مشخص در زندگی

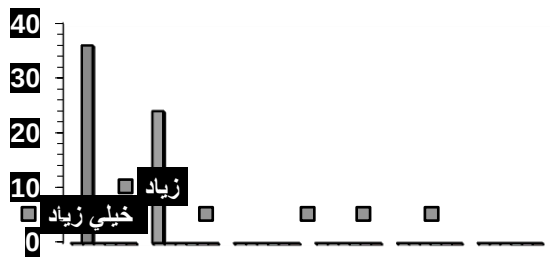
سوال «۸» : به نظر شما داشتن انگیزۀ زیاد در امر تحصیل و یادگیری تا چه حد در پرورش قوۀ خلاقیت دانش آموزان مؤثر است ؟

جدول ۸. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با داشتن انگیزۀ زیاد در امر تحصیل و یادگیری

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	–	–	–	–	۲۴	۳۶
درصد	٪۱۰۰	–	–	–	–	٪۴۰	٪۶۰

جدول شماره «۸» مبین آن است که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق ۳۶ نفر (٪۶۰) پاسخ خیلی زیاد و ۲۴ نفر (٪۴۰) پاسخ زیاد را مشخص کرده اند.

نتیجه : داشتن انگیزۀ زیاد در امر تحصیل و یادگیری تاثیر فوق العاده ای در رشد و پرورش خلاقیت و قوۀ ابتکار دانش آموزان دارد.

نمودار۸. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با داشتن انگیزۀ زیاد

در امر تحصیل و یادگیری

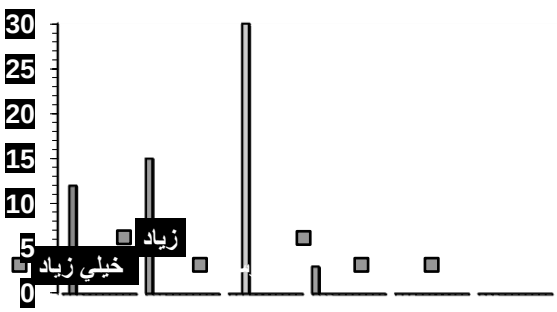
سوال «۹» : انجام بازیهای فکری از جمله حل جداول و معماها به چه میزان می تواند در پرورش قوۀ خلاقیت دانش آموزان مؤثر باشد ؟

جدول ۹. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با انجام بازیهای فکری از جمله حل جداول و معماها

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	-	-	۳	۳۰	۱۵	۱۲
درصد	٪۱۰۰	-	-	٪۵	٪۵۰	٪۲۵	٪۲۰

جدول شماره «۹» نشان می دهد که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق تعداد ۱۲ نفر (٪۲۰) پاسخ خیلی زیاد و تعداد ۱۵ نفر (٪۲۵) پاسخ زیاد و تعداد ۳۰ نفر (٪۵۰) پاسخ متوسط و تعداد ۳ نفر (٪۵) پاسخ کم را مشخص کرده اند.

نتیجه : انجام بازیهای فکری از جمله حل جداول و معماها تا حدودی می تواند در پرورش قوۀ خلاقیت و نو آوری دانش آموزان تاثیر گذار باشد.

نمودار۹. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با انجام بازیهای فکری از جمله حل جداول و معماها

سوال «۱۰» : به نظر شما انجام بازیهای ورزشی (رشته های مختلف) تا چه حد در پرورش قوۀ خلاقیت

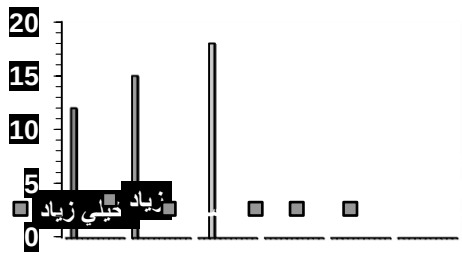
دانش آموزان کمک می کند ؟

جدول ۱۰. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با انجام بازیهای ورزشی (رشته های مختلف)

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	–	–	–	۱۸	۳۰	۱۲
درصد	٪۱۰۰	–	–	–	٪۳۰	٪۵۰	٪۲۰

جدول شماره «۱۰» نشان می دهد که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق تعداد ۱۲ نفر (٪۲۰) پاسخ خیلی زیاد و تعداد ۳۰ نفر (٪۵۰) پاسخ زیاد و تعداد ۱۸ نفر (٪۳۰) پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : انجام بازیهای ورزشی به میزان قابل توجهی می تواند در پرورش و رشد قوۀ خلاقیت دانش آموزان تاثیر گذار باشد.

نمودار۱۰. ابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با انجام بازیهای ورزشی (رشته های مختلف)

سوال «۱۱» : انجام فعالیتهای پژوهشی تا چه حد می تواند در پرورش قوۀ خلاقیت دانش آموزان مؤثر باشد؟

جدول۱۱. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با انجام فعالیتهای پژوهشی

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	-	-	-	۳	۲۷	۳۰
درصد	٪۱۰۰	-	-	-	٪۵	٪۴۵	٪۵۰

جدول شماره «۱۱» نشان می دهد که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق تعداد ۳۰ نفر (٪۵۰) پاسخ خیلی زیاد و تعداد ۲۷ نفر (٪۴۵) پاسخ زیاد و تعداد ۳ نفر پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : انجام فعالیتهای پژوهشی و تحقیقات در زمینه های مختلف تاثیر زیادی در پرورش قوۀ خلاقیت و ابتکاردانش آموزان می تواند داشته باشد.

نمودار۱۱. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با انجام فعالیتهای پژوهشی

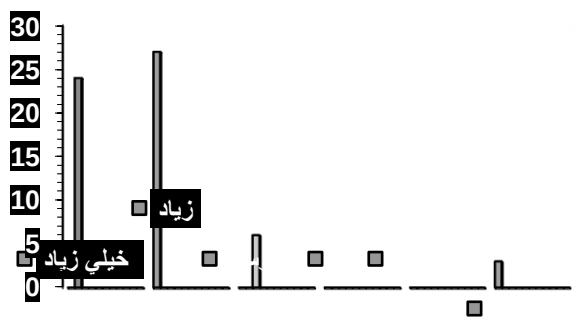
سوال «۱۲» : به نظر شما داشتن مداومت و پشتکار در انجام فعالیتهای یادگیری به چه میزان به پرورش خلاقیت دانش آموزان کمک می کند ؟

جدول ۱۲. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با داشتن مداومت و پشتکار در انجام فعالیتهای یادگیری

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	۳	–	–	۶	۲۷	۲۴
درصد	٪۱۰۰	٪۵	–	–	٪۱۰	٪۴۵	٪۴۰

جدول شماره «۱۲» مبین آن است که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق تعداد ۲۴ نفر (٪۴۰) پاسخ خیلی زیاد و تعداد ۲۷ نفر (٪۴۵) پاسخ زیاد و تعداد ۶ نفر (٪۱۰) پاسخ متوسط و تعداد ۳ نفر (٪۵) به سوالات پاسخ نداده اند.

نتیجه : داشتن مداومت و پشتکار در انجام فعالیتهای یادگیری تا حد زیادی به پرورش و رشد قوۀ خلاقیت دانش آموزان کمک می کند.

نمودار۱۲. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با داشتن مداومت و پشتکار در انجام فعالیتهای یادگیری

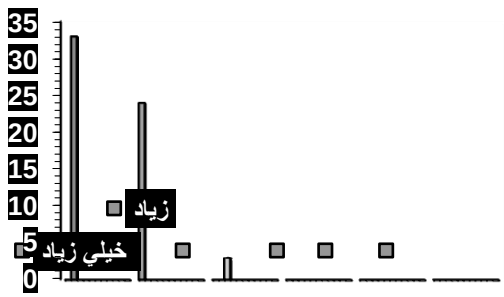
سوال «۱۳» : داشتن روحیهٔ اعتماد به نفس در انجام فعالیتهای یادگیری در دانش آموزان تا چه حد در پرورش خلاقیت آنان مؤثر است ؟

جدول ۱۳. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با داشتن روحیهٔ اعتماد به نفس در انجام فعالیتهای یاد گیری

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	–	–	–	۳	۲۴	۳۳
درصد	٪۱۰۰	–	–	–	٪۵	٪۴۰	٪۵۵

جدول شماره «۱۳» نشان می دهد که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق تعداد ۳۳ نفر (٪۵۵) پاسخ خیلی زیاد و تعداد ۲۴ نفر (٪۴۰) پاسخ زیاد و تعداد ۳ نفر (٪۵) پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : داشتن روحیهٔ اعتماد به نفس در انجام فعالیت یادگیری نقش بسیار مهمی در رشد و پرورش خلاقیت دانش آموزان دارد.

نمودار ۱۳. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با داشتن روحیهٔ اعتماد به نفس در انجام فعالیتهای یاد گیری

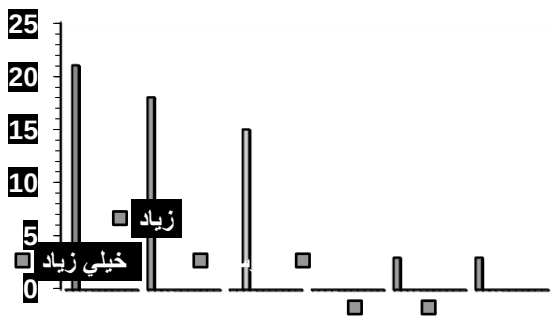
سوال «۱۴»: به نظر شما محتوای کتب درسی تا چه حد می تواند در پرورش خلاقیت دانش آموزان تاثیر گذار باشد ؟

جدول۱۴. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با محتوای کتب درسی

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	۳	۳	-	۱۵	۱۸	۲۱
درصد	٪۱۰۰	٪۵	٪۵	-	٪۲۵	٪۳۰	٪۳۵

جدول شماره «۱۴» نشان می دهد که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق تعداد ۲۱ نفر (٪۳۵) پاسخ خیلی زیاد و تعداد ۱۸ نفر (٪۳۰) پاسخ زیاد و تعداد ۱۵ نفر (٪۲۵) پاسخ متوسط وتعداد ۳ نفر (٪۵) پاسخ خیلی کم و تعداد ۳ نفر (٪۵) به سوال پاسخ نداده اند.

نتیجه : محتوای کتب درسی تا حدود زیادی به پرورش و رشد قوۀ خلاقیت کمک می نماید

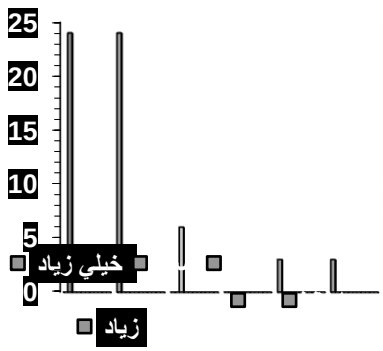
نمودار۱۴. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با محتوای کتب درسی

سوال «۱۵» : استفاده از دبیران کارآمد و روش تدریس مشارکتی و فعال توسط معلم در کلاس تا چه حد به پرورش خلاقیت دانش آموز کمک می کند ؟

جدول ۱۵. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با دبیران کارآمد و روش تدریس مشارکتی و فعال آنها

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	۳	۳	-	۶	۲۴	۲۴
درصد	٪۱۰۰	٪۵	٪۵	-	٪۱۰	٪۴۰	٪۴۰

جدول شماره «۱۵» نشان می دهد که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق ۲۴ نفر (٪۴۰) پاسخ خیلی زیاد و تعداد ۲۴ نفر (٪۴۰) پاسخ زیاد و ۶ نفر (٪۱۰) پاسخ متوسط و ۳ نفر (٪۵) پاسخ خیلی کم و تعداد ۳ نفر (٪۵) به سوال پاسخ نداده اند. **نتیجه :** استفاده ازدبیران کارآمد روش تدریس مشارکتی و فعال در کلاس توسط معلم نیز به میزان قابل توجهی در رشد و پرورش قوۀ خلاقیت و ابتکار دانش آموزان تاثیر دارد.

نمودار۱۵. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با دبیران کارآمد و روش تدریس مشارکتی و فعال آنها

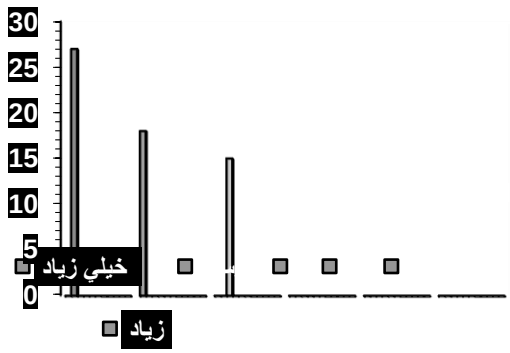
سئوال ۱۶: تجزیه وتحلیل مسائل مختلف تا چه میزان به پرورش خلاقیت و قوه ابتکار دانش آموزان کمک می کند.

جدول ۱۶. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با تجزیه وتحلیل مسائل مختلف

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	–	–	–	۱۵	۱۸	۲۷
درصد	٪۱۰۰	–	–	–	٪۲۵	٪۳۰	٪۴۵

جدول شماره ۱۶ نشان می دهد که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق ۲۷ نفر (٪۴۵)پاسخ قبلی زیاد وتعداد ۱۸ نفر (٪۳۰) پاسخ زیاد وتعداد ۱۵ نفر (٪۲۵) پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : تجزیه وتحلیل مسائل مختلف آموزشی تا حد زیادی به پرورش ورشد قوه خلاقیت دانش آموزان کمک می نماید.

نمودار۱۶. رابطه پرورش خلاقیت دانش آموزان با تجزیه وتحلیل مسائل مختلف

سئوال ۱۷: کمرویی دانش آموزان به چه میزان می تواند مانع رشد وپرورش خلاقیت دانش آموزان گردد.

جدول ۱۷. کمرویی دانش آموزان به چه میزان مانع رشد پرورش خلاقیت می شود.

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	-	-	۶	۶	۱۸	۳۰
درصد	٪۱۰۰	-	-	٪۱۰	٪۱۰	٪۳۰	٪۵۰

جدول شماره ۱۷ نشان می دهد که از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق تعداد ۳۰ نفر (٪۱۵) پاسخ خیلی زیاد وتعداد ۱۸ نفر (٪۳۰) پاسخ زیاد وتعداد ۶ نفر (٪۱۰) پاسخ کم را مشخص کرده اند.

نتیجه : کمرویی دانش آموزان یک عامل مهمی است که مانع رشد وپرورش قوه خلاقیت وابتکار آنان می گردد.

نمودار۱۷. کمرویی دانش آموزان به چه میزان مانع رشد پرورش خلاقیت می شود.

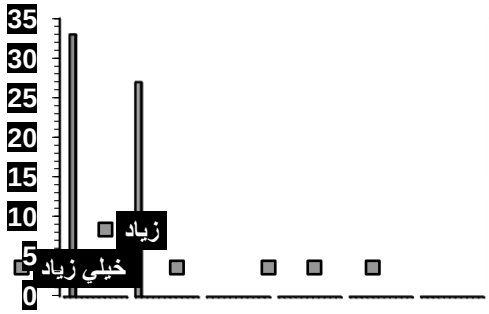
سئوال ۱۸: دلسرد کردن دانش آموزان توسط دبیران ناکارآمد تاچه حد می تواند مانع رشد وپرورش خلاقیت دانش آموزان گردد؟

جدول ۱۸. دلسرد کردن دانش آموزان توسط دبیران ناکارآمد تاچه حد می تواند مانع پرورش خلاقیت آنها شود.

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	–	–	–	–	۲۷	۳۳
درصد	٪۱۰۰	–	–	–	–	٪۴۵	٪۵۵

جدول شماره ۱۸ نشان می دهد که تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق تعداد ۳۳ نفر (٪۵۵) پاسخ خیلی زیاد وتعداد ۳۷نفر(٪۴۵) پاسخ زیاد را مشخص کرده اند.

نتیجه: دلسرد کردن دانش آموزان توسط دبیران ناکار آمد عامل بسیار مهمی است که می تواند مانع رشد وپرورش خلاقیت دانش آموزان گردد.

نمودار۱۸. دلسرد کردن دانش آموزان توسط دبیران ناکارآمد تاچه حد می تواند مانع پرورش خلاقیت آنها شود.

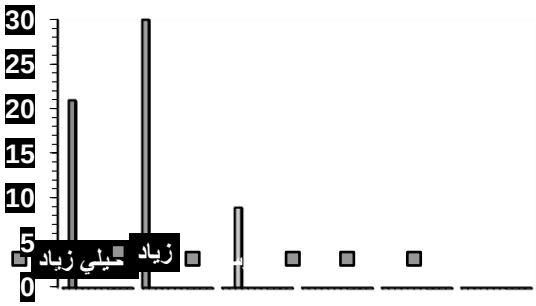
سئوال ۱۹: آشفته نبودن افکـار دانـش آمـوزان بـه چـه میـزان در پـرورش خلاقیـت آنـان مؤثر خواهد بود؟

جدول ۱۹. رابطه پرورش خلاقیت در دانش آموزان با آشفته نبودن افکار آنها

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	-	-	-	۹	۳۰	۲۱
درصد	٪۱۰۰	-	-	-	٪۱۵	٪۵۰	٪۳۵

جدول شماره ۱۹ نشان مـی دهـد از تعـداد ۶۰ نفـر همکـار مـورد تحقیـق تعـداد ۲۱نفـر (٪۳۵) پاسـخ خیلـی زیـاد و تعـداد ۳۰ نفـر (٪۵۰) پاسـخ زیـاد وتعـداد ۹ نفـر (٪۱۵) پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه : آشفته نبـودن افکـار دانـش آمـوزان بـه میـزان قابـل تـوجهی در رشـد وپـرورش قوه خلاقیت وابتکار آنان تاثیر دارد.

نمودار۱۹. رابطه پرورش خلاقیت در دانش آموزان با آشفته نبودن افکار آنها

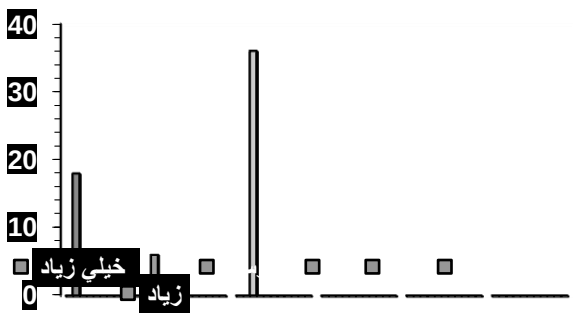
سئوال ۲۰: به نظر شما نویسندگی تا چه حد می تواند در پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان مؤثر باشد؟

جدول ۲۰. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با نویسندگی

مقیاس	جمع	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
فراوانی	۶۰	–	–	–	۳۶	۶	۱۸
درصد	٪۱۰۰	–	–	–	٪۶۰	٪۱۰	٪۳۰

جدول شماره ۲۰ نشان می دهد از تعداد ۶۰ نفر همکار مورد تحقیق تعداد ۱۸ نفر(٪۳۰) پاسخ خیلی زیاد وتعداد ۶ نفر (٪۱۰) پاسخ زیاد وتعداد ۳۶نفر (٪۶۰) پاسخ متوسط را مشخص کرده اند.

نتیجه: تمرین نویسندگی نیز تا حد زیادی در پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان می تواند تاثیر گذار باشد.

نمودار۲۰. رابطه پرورش قوه خلاقیت دانش آموزان با نویسندگی

سئوال	بدون پاسخ	درصد	خیلی کم	درصد	کم	درصد	متوسط	زیاد	درصد	خیلی زیاد	درصد	جمع	
۱	–	–	–	–	–	–	۶	۳۶	٪۱۰	۱۸	٪۶۰	۶۰	٪۳۰	۱۰۰ ٪
۲	–	–	–	–	–	–	۳	۱۸	٪۵	۳۹	٪۳۰	۶۰	٪۶۵	۱۰۰ ٪
۳	–	–	–	–	–	–	۳	۲۱	٪۵	۳۶	٪۳۵	۶۰	٪۶۰	۱۰۰ ٪
۴	–	–	–	–	–	–	۳	۲۷	٪۵	۳۰	٪۴۵	۶۰	٪۵۰	۱۰۰ ٪
۵	–	–	–	–	–	–	۱۸	۳۰	٪۳۰	۱۲	٪۵۰	۶۰	٪۲۰	۱۰۰ ٪
۶	–	–	–	–	–	–	–	۳۶	–	۲۴	٪۶۰	۶۰	٪۴۰	۱۰۰ ٪
۷	–	–	–	–	–	–	–	۱۲	–	۳۹	٪۲۰	۶۰	٪۶۵	۱۰۰ ٪
۸	–	–	–	–	–	–	–	۲۴	–	۳۶	٪۴۵	۶۰	٪۶۰	۱۰۰ ٪
۹	–	–	–	–	۳	٪۵	۳۰	۱۵	٪۵۰	۱۲	٪۲۵	۶۰	٪۲۰	۱۰۰ ٪

۱۰	–	–	–	–	–	۱۸	٪۳۰	۳۰	٪۵۰	۱۲	٪۲۰	۶۰	۱۰۰ ٪
۱۱	–	–	–	–	–	۳	٪۵	۲۷	٪۴۵	۳۰	٪۵۰	۶۰	۱۰۰ ٪
۱۲	–	–	٪۵	۳	–	۶	٪۱۰	۲۷	٪۴۵	۲۴	٪۴۰	۶۰	۱۰۰ ٪
۱۳	–	–	–	–	–	۳	٪۵	۲۴	٪۴۰	۳۳	٪۵۵	۶۰	۱۰۰ ٪
۱۴	۳	٪۵	٪۵	۳	–	۱۵	٪۲۵	۱۸	٪۳۰	۲۱	٪۳۵	۶۰	۱۰۰ ٪
۱۵	۳	٪۵	٪۵	۳	–	۶	٪۱۰	۲۴	٪۴۰	۲۴	٪۴۰	۶۰	۱۰۰ ٪
۱۶	–	–	–	–	–	۱۵	٪۲۵	۱۸	٪۳۰	۲۷	٪۴۵	۶۰	۱۰۰ ٪
۱۷	–	–	–	–	–	۶	٪۱۰	۱۸	٪۳۰	۳۰	٪۵۰	۶۰	۱۰۰ ٪
۱۸	–	–	–	–	–	–	–	۲۷	٪۴۵	۳۳	٪۵۵	۶۰	۱۰۰ ٪
۱۹	–	–	–	–	–	–	–	۳۰	٪۵۰	۲۱	٪۳۵	۶۰	۱۰۰ ٪
۲۰	–	–	–	–	–	۳۶	٪۶۰	۶	٪۱۰	۱۸	٪۳۰	۶۰	۱۰۰ ٪

خلاصه اطلاعات جمع آوری شده از بیست سئوال پرسشنامه و درصد های مربوط به سئوال در جدول زیر بطور کلی ارائه شده است:

نتیجه گیری

پس از انجام این پژوهش وطرح ۲۰ سئوال در رابطه با راههای پرورش خلاقیت در دانش آموزان دوره متوسطه اول نتایج زیر حاصل گردید. با توجه به نتایج بدست آمده از پاسخ به سئوالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۸، ۱۴، ۱۵ پرسشنامه در پاسخ به سئوال ۱ تحقیق می توان بیان کرد که مدیر بعنوان کسی که محیط وبستر مناسبی را برای رشد وپرورش خلاقیت معلمان وهمچنین دانش آموزان می تواند ایجاد نماید نقش مهم وتعیین کنندای داشته باشد ولی خود معلم ن بعنوان کسی که مجری برنامه های آموزشی و همچنین فردی که از نزدیک با دانش آموزان در ارتباط بوده وبا روحیات آنان آشنا می باشد نقش بسیار به سزایی در رشد وپرورش خلاقیت آنان می تواند داشته باشد. با توجه به نتایج بدست آمده از پاسخ به سوالات ۱۰، ۱۱، ۱۵ پرسشنامه در پاسخ به سئوال ۲ تحقیق می توان عنوان کرد که فعالیت –های پژوهشی و ورزشی تاثیر قابل توجهی دررشد و پرورش قوه خلاقیت وابتکار آنان دارد. با توجه به نتایج بدست آمده از پاسخ به سئوالات ۷، ۸، ۱۷، ۱۸، ۱۹ پرسشنامه می توان بیان کرد که عوامل مهمی مانند نداشتن یک هدف مشخص در زندگی، نداشتن انگیزه در امر تحصیل ویاد گیری دلسرد کردن دانش آموزان، کمرویی دانش آموزان، آشفته بودن افکار دانش آموزان میتوانند مانع رشد وپرورش قوه خلاقیت ونو آوری در دانش آموزان شوند. همچنین با توجه به اطلاعات جمع آوری شده از سایر سئوالات پرسشنامه می توان به این نتیجه مهم است یافت که دانش آموزان خلاق از جهاتی با سایر دانش آموزان متفاوت بوده ودارای ویژگی های خاصی می باشند که از جمله این ویژگی ها می توان به، داشتن روحیه و حس استقلال طلبی داشتن انگیزه زیاد، داشتن مداومت وپشتکار در انجام فعالیتهای یادگیری، داشتن روحیه اعتماد به نفس، قدرت تجزیه وتحلیل مسائل

مختلف، .....اشاره نمودکه این قوه خلاقیت آنها بیشتر به وسیله دبیران کارآمد و توانمند ودلسوز شکوفا خواهد شد.

- **محدودیت های پژوهش**

در این مقاله با محدودیت هایی مواجه شدیم که به چند مورد ازآنها اشاره می شود :

۱) حاکم نبودن روحیه تحقیق و پژوهش در میان معلمان ومدیران

۲)عدم اطلاع از صداقت مدیران ومعلمان در پاسخگویی به سئوالات پرسشنامه

۳) در اختیار نداشتن کتب ومنابع در رابطه با خلاقیت (انتشارات داخل)

۴) عدم اطلاع وآشنایی باشیوه های صحیح ومنطقی پژوهش

۵)نداشتن فرصت کافی برای انجام یک پژوهش دقیق و کامل

- **پیشنهادات نویسنده**

با توجه به نتایج حاصل از مقاله می توان پیشنهادهایی را در جهت رشد و تقویت قوه خلاقیت دانش آموزان ارائه داد تا با تقویت وتاکید بر این نکات مثبت نقاط ضعف از بین برود.

۱)بهترین مکان جهت شناسایی استعدادها قوه خلاقیت وپرورش آنها محیط مدرسه است.

۲)امکانات وتجهیزات بیشتری به مدارس اختصاص داده شود که عامل مهمی در رشد وپرورش قوه خلاقیت وابتکار دانش آموزان دارد.

۳) پیشنهاد می شود جهت اطلاع وآگاهی هر چه بیشتر مدیران – دبیران وحتی اولیاء کلاسها ی توجیهی در زمینه علوم روانشناسی (خلاقیت) برگزار کردد واز کارشناسان مربوطه در این زمینه استفاده گردد.

۴) با توجه به نقش حساس مدیریت در مدارس جهت اداره امور مدرسه بهتر است از مدیران کار آمد خلاق که رشته آنها متناسب با امر تعلیم وتربیت می باشد بهره گرفته شود.

منابع ومأخذ

۱) پرورش خلاقیت: مؤلفان: (بیژن علیپور، علی شمسایی)

۲) پرورش استعداد همگانی ابداع وخلاقیت : مؤلفان : دکتر الکس اس. اسبورن ترجمه : دکتر حسن قاسم زاده

۳) ماهنامه آموزشی- پژوهشی رشد معلم شمارۀ(۴) دی ماه ۷۵

۴) ماهنامه آموزشی –پژوهشی رشد معلم شمارۀ(۳) آذر ۷۷

۵) فصلنامه مدیریت در آموزش وپرورش بهار ۱۳۷۹ –دورۀ هفتم

۶) فصلنامۀ مدیریت در آموزش وپرورش زمستان ۷۸- دورۀ ششم

۷) استعدادها ومهارتهای خلاقیت وراههای آزمون وپرورش آنها : مؤلف: دکتر ئی پال تورنس ترجمه: دکتر حسن قاسم زاده

۸) خلاقیت ونو آوری مدیران مدارس ازدیدگاه معلمان (پایان نامه) فریدون رنجی استاد راهنما پرویز صالحی سال (۷۶)